

Amsterdam University of Applied Sciences

Professionele master

van der Galiën-Roodhardt, Willie; Riemersma, Margreet; Nierstrasz, Hugo; Kanters, Petra; Visch, Ellis; Losse, Mirjam; Munneke, Lisette; Kok, Marianne; Kok, Jacqueline; Griffioen, Didi

Published in:
Hoger Onderwijs Management

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van der Galiën-Roodhardt, W., Riemersma, M., Nierstrasz, H., Kanters, P., Visch, E., Losse, M., Munneke, L., Kok, M., Kok, J., & Griffioen, D. (2019). Professionele master: nieuwe standaard voor masteropleidingen in het hbo. *Hoger Onderwijs Management*, 11(3), 18-21.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <http://www.hva.nl/bibliotheek/contact/contactformulier/contact.html>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Professionele master

Nieuwe standaard voor masteropleidingen in het hbo

In juni 2019 heeft de Vereniging Hogescholen (VH) de standaard voor masteropleidingen in het hbo geactualiseerd. Het hoger beroepsonderwijs beschikt hiermee over een up-to-date, gemeenschappelijk document, dat de kern van masteropleidingen binnen een hogeschool schetst.

Door **Willie van der Galiën-Roodhardt, Margreet Riemersma, Hugo Nierstrasz en Petra Kanters**. Dit artikel kwam tot stand in samenwerking met de Vereniging Hogescholen.

Een professionele master wordt ook wel een hbo-master genoemd. Een masteropleiding binnen het hbo is beroeps-georiënteerd en heeft een directe link met de beroepspraktijk. Masteropleidingen hebben de laatste jaren binnen het hbo een grotere en meer prominente plek gekregen. De sector speelt hiermee in op de hogere eisen die aan professionals in de beroepspraktijk worden gesteld en de steeds complexere vraagstukken waarmee zij te maken krijgen in hun beroepen en organisaties. Bachelorstudenten en professionals uit het werkveld tillen hun kennis, loopbaan, ambitie of passie naar een hoger niveau met een professionele master. Professionele masteropleidingen streven ernaar om hoogopgeleide professionals op te leiden, die met complexe vraagstukken om kunnen gaan. Het gaat daarbij vaak om vraagstukken die om een multidisciplinaire aanpak vragen en uitdagingen bieden voor studenten die een onderzoekende houding hebben en die praktijkgericht zijn.

Profiel en historie

Net als veel andere landen kent Nederland een onderscheid tussen beroepsgericht hoger onderwijs en wetenschapsgericht hoger onderwijs. Vanouds richten in Nederland de universiteiten zich op wetenschappelijk onderzoek en hogescholen op de beroepspraktijk. Dit formele onderscheid is in dagelijkse praktijk niet meer zo scherp. Universiteiten leiden ook beroepsbeoefenaren op en hogescholen houden zich eveneens bezig met onderzoek. Met dit onderzoek spelen hogescholen in op de professionalisering van de beroepen waarvoor zij opleiden. Deze worden kennisintensiever en doen een steeds groter beroep op innovatief vermogen van medewerkers. De samenleving vraagt om hoger opgeleide werknemers die actuele wetenschappelijke inzichten kunnen inzetten voor de aanpak van concrete vraagstukken en daarbij over de grenzen van hun eigen vakgebied heen kijken.

Groei in omvang en diversiteit

In de strategische agenda van het ministerie van OCenW 'De waarde(n) van weten' (2015) constateerde de minister dat Nederland internationaal uit de pas loopt als het gaat om het aandeel masteropgeleide professionals in de beroepsbevolking. Dat levert risico's op voor het innovatievermogen en de concurrentiekracht van onze economie.

Dit heeft geleid tot nieuw beleid, waarbij de minister in juni 2016 de kaders voor het aanvragen van een bekostigde, beroepsgerichte masteropleidingen verruimde. In datzelfde jaar committeerden de hogescholen zich gezamenlijk aan het actieplan Professionele Masters. Als doel is onder andere geformuleerd om gezamenlijk en beheerst te willen groeien naar een jaarlijkse instroom van 10.000 studenten vanaf 2020-2021. Hiertoe dient het totale opleidingsaanbod en de bekendheid van professionele masters te groeien. Deze groei dient onder andere voort te komen uit de groei van het totale aanbod, maar ook door het vergroten van de bekendheid van professionele masters. Tot voor kort kenden de hogescholen slechts een beperkt aantal bekostigde masteropleidingen, en dan vooral in zorg-, kunst- en lerarenopleidingen. In andere sectoren is er vooral onbekostigd masteraanbod ontwikkeld.

Met het stijgen van het aanbod en de instroom ontstaat een nieuwe praktijk, waarin het volgen van een professionele masteropleiding aan een hogeschool een steeds vanzelfsprekender perspectief is voor werkenden en voor studenten in het hoger onderwijs. Professionele masteropleidingen bieden hoger opgeleide professionals en pasafgestudeerde bachelorstudenten daarbij goede doorstroom- of opscholingsmogelijkheden: er is geen premaster of schakeljaar nodig zoals bij veel universitaire masters wel het geval is.

Diversiteit

Afhankelijk van de sector, het doel en de doelgroep van de masteropleiding verschilt de inrichting van masteropleidingen in het hbo. Dat is ook terug te zien in de diversiteit in het masteraanbod van hogescholen. Er zijn verschillende types masteropleidingen te onderscheiden.

Variatie in soort masteropleidingen:

- Doorstroommaster: een masteropleiding die direct aansluit op de bacheloropleiding;
- Post-experience master: Het masterdiploma biedt de student verbreding binnen het eigen beroep. Om in te stromen is relevante werkervaring vereist;

Variatie in oriëntatie:

- Beroepskwalificerende master: het masterdiploma is nodig om het beroep uit te oefenen (voorbeelden hiervan zijn een toenemend aantal masters in de zorgsector);
- Specialiserende master: de toenemende complexiteit van de beroepspraktijk kan tot verregaande specialisaties in één vakgebied of sector leiden.

Het masterdiploma biedt de student verdieping en verhoogt het niveau van de beroepsuitoefening. De instroom varieert van de ervaren professional tot doorstromende bachelor-afgestudeerden;

- Cross-over master: de toenemende complexiteit van de beroepspraktijk leidt vaak tot crossovers tussen vakgebieden of sectoren.

Masteropleidingen worden zowel in voltijd, in deeltijd als duaal aangeboden. Professionele masters kunnen primair gericht zijn op een nationale of internationale doelgroep.

Landelijke standaarden opleidingsniveaus

Met het oog op doorstroom en transparantie naar de (internationale) arbeidsmarkt is het belangrijk om het niveau van beroepsgerichte masteropleidingen te definiëren ten opzichte van de overige opleidingsniveaus in het hoger beroepsonderwijs: de bachelor- en associate degree.

De eerste hbo-masterstandaard dateerde uit 2012. Vanwege de toegenomen diversiteit en de groei die de masteropleidingen in het hbo de afgelopen hebben doorgemaakt, was er behoefte aan een nieuwe masterstandaard.

Maar een master is toch een master? Hebben we niet genoeg aan de bestaande normen die gelden voor alle masteropleidingen in Nederland? De masteropleidingen aan hogescholen voldoen aan dezelfde niveau-eisen en internationale standaarden als die van universiteiten. Aansluitend bij de internationale praktijk is ook de titulatuur sinds 2014 in Nederland gelijk gesteld. De primaire oriëntatie van de hbo-master is wel anders dan die in het wo. Deze nieuwe masterstandaard is een nadere typering van het eindniveau van professionele masterafgestudeerden binnen het hbo. De standaard van de professionele master komt niet in de plaats van de niveaubeschrijvingen uit de Dublin-descriptoren, het European Qualifications Framework (EQF), het Nederlands Kwalificatie Raamwerk (NLQF) en de NVAO-standaarden. Deze standaarden zijn gebruikt ter validatie van de professionele masterstandaard. Het doel van de professionele masterstandaard is vooral om de kern van een masteropleiding binnen een hogeschool helder te maken: een professionele master heeft een directe link met de beroepspraktijk, sluit aan bij de actuele ontwikkelingen en leidt hoogopgeleide professionals op die met complexe praktijkvraagstukken kunnen omgaan.

De toegenomen complexiteit van de beroepspraktijk

Men kan stellen dat de nieuwe masterstandaard, behalve een eigentijdse nieuwe look and feel, inhoudelijk is aangescherpt ten aanzien van de standaard

Willie van der Galiën-Roodhardt is programmadirecteur Masteropleidingen, NHL Stenden Hogeschool.

Margreet Riemersma is werkzaam bij het Stafbureau Onderwijs en Onderzoek, Hanze University of Applied Sciences, Groningen.

Hugo Nierstrasz is programamanager Masterontwikkeling, Hogeschool van Amsterdam.

Petra Kanters is onderwijsmanager Masteropleidingen, Hogeschool Rotterdam en voorzitter Landelijk Platform Professionele Masteropleidingen Vereniging Hogescholen.

van 2012. In algemene zin kan gesteld worden dat ook in 2012, net zoals nu - anno 2019 - er in de maatschappij behoefte aan en vraag naar meer hoger opgeleiden en aan een innovatie van de beroepspraktijk. De professionele master kan beide behoeften bedienen. De nieuwe standaard gaat echter veel dieper op dit aspect in: de samenleving c.q. beroepspraktijk vraagt steeds meer om professionals die kunnen omgaan met de complexiteit - in context en aard - van praktijk(gerichte) problemen. De mate van complexiteit is te relateren aan drie factoren:

- de cognitieve complexiteit van een taak: de mate van benodigde creativiteit die nodig is voor een oplossing;
- de handelingscontext : de hoeveelheid betrokken partijen en belangen, en hun mate van betrokkenheid;
- de zelfstandigheid van de rol die de professional moet vervullen.

In de nieuwe standaard is deze complexiteit beter verweven. Masterafgestudeerden hebben een *global mindset*, een brede blik op de samenleving en de toekomst. Traditionele werkvelden vallen weg en grenzen tussen sectoren, beroepen en disciplines worden flexibel. Tevens vraagt de globaliserende wereld om professionals die oog hebben voor maatschappelijke uitdagingen en die maatschappelijke verantwoordelijkheid dragen vanuit hun professie. Het gaat hierbij ook om een professional die nieuwe kennis en procedures ontwikkelt en die kennis uit verschillende vakgebieden integreert. Een professional die handelt en communiceert over de grenzen van de eigen praktijk en die om kan gaan met onvoorziene uitdagingen door zijn verbeeldingskracht over de toekomst te gebruiken om het heden te vernieuwen. Masterafgestudeerden moeten daarbij een onafhankelijk oordeel kunnen geven, ook op basis van onvolledige informatie. Ze kunnen overtuigend en systematisch uitleggen en zijn in staat om professionele netwerken te onderhouden. Het oplossen van complexe problemen (*wicked problems*) is één van de kerncompetenties die masterstudenten verwerven. Dit vraagt van hen dat ze kunnen contextualiseren en conceptualiseren.

Wat is de nieuwe standaard?

De herziene masterstandaard beschrijft de karakteriserende kenmerken van de professionele masterafgestudeerde. De standaard is zo opgesteld, dat deze recht doet aan de rijkheid en diversiteit aan professionele masteropleidingen. Zij bestaat uit de volgende vier pijlers: Meesterschap, Onderzoekend vermogen, Interprofessioneel handelen, Doorwerking. Dit is in de volgende figuur gevisualiseerd:

Figuur 1: pijlers van de professionele master

Pijler 1: Meesterschap

In deze pijler komt de professionele ontwikkeling, het lerend vermogen en het ethisch moreel handelen van de masterstudent tot uiting. Het gaat hierbij om het doorleefde bewustzijn van de betekenis van kennis en vaardigheden in hun maatschappelijke context. Masterprofessionals zijn beroepsbeoefenaren die op een gevorderd niveau om kunnen gaan met complexe maatschappelijke en soms ethische vraagstukken. Ze leveren in hun beroepspraktijk een bijdrage aan de kenniscreatie en innovatie die nodig is voor het oplossen van deze complexe vraagstukken. Dat is meesterschap.

Meesterschap kan gezien worden als een overtreffende trap van vakmanschap en veronderstelt ook kennisverwerving op een dieper niveau.

Pijler 2: Onderzoekend vermogen

In deze pijler van de nieuwe masterstandaard is uiteengezet hoe onderzoekend vermogen de masterprofessional in staat stelt om de beroepspraktijk te veranderen en doorwerking te bewerkstelligen. De masteropleidingen richten zich specifiek op (ontwikkeling van) een onderzoekende houding, creativiteit en innovatie- en oplossingsgerichtheid om te komen tot oplossingen voor de beroepspraktijk. De masterprofessional plaatst het praktijkvraagstuk namelijk binnen een internationaal (wetenschappelijk) conceptueel kader en/of geldende discours en andere vormen van kennis, zoals vakkennis en praktijkkennis.

De masterprofessional kan het gesprek voeren over de waarde van (nieuwe) kennis met vertegenwoordigers van beroeps- en kennisdomein en andere kennisdragers. Na het volgen van een professionele masteropleiding, hebben medewerkers een stevigere theoretische en onderzoeksmatige kennisbasis en zijn ze beter in staat over de grenzen van hun eigen vakgebied heen te kijken en verbindingen te leggen naar andere domeinen of sectoren.

Pijler 3: Interprofessioneel handelen

Hierin wordt het belang van handelen vanuit een breed perspectief en samenwerken in een multidisciplinair netwerk gekenschetst – dit zijn voorwaarden voor het werk als masterprofessional.

Vanuit een multidisciplinair perspectief ontwikkelen studenten hun integratief vermogen en leren ze daarvoor te handelen. Op deze manier ontstaan nieuwe mogelijke praktijken en perspectieven, waarbij verschillende samenwerkingsvormen mogelijk zijn, elk vanuit een eigen motivatie.

Pijler 4: Doorwerking

In deze pijler van de nieuwe masterstandaard ligt de nadruk bij de impact van de bijdrage die een masterprofessional heeft op de beroepspraktijk. Bij het onderzoeken en oplossen van praktijkvraagstukken moet het resultaat duurzaam en bruikbaar zijn, voor zowel de opdrachtgever als de branche. De masterprofessional draagt bij aan innovatie van de beroepspraktijk

Hij kan omgaan met onvoorziene uitdagingen door zijn verbeeldingskracht over de toekomst te gebruiken om het heden te vernieuwen.

Hoe kan deze masterstandaard ingezet worden? Moeten hogescholen zich hieraan houden of niet?

De standaard is een richtpunt waarbij het adagium 'pas toe of leg uit' wordt gehanteerd, er kan afgeweken worden van deze standaard mits dit onderbouwd wordt. De standaard faciliteert de ontwikkeling van (landelijke) beroeps- en opleidingsprofielen en de uitwerking daarvan in de curricula van de afzonderlijke opleidingen, maar kan ook ingezet worden als borgingsinstrument, bij het ontwikkelen van nieuwe masteropleidingen of het voorbereiden van accreditaties.

Daarnaast is de professionele masterstandaard een middel om de professionele masteropleidingen kernachtig te profileren en daarmee beter te positioneren binnen het hoger onderwijs.

De nieuwe masterstandaard is in afstemming met de sectorale adviescolleges geschreven door een werkgroep van het Landelijk Platform Professionele Masteropleidingen van de Vereniging Hogescholen. De Vereniging Hogescholen heeft in 2016 een actieplan opgesteld, gericht op het uitbreiden van het aantal op masterniveau opgeleide professionals en het verbeteren van de bekendheid en beeldvorming van masteropleidingen in het hbo. Daarnaast spant de Vereniging Hogescholen zich in om een passende en eerlijke bekostiging van professionele masters te realiseren en verdere samenwerking tussen hogescholen onderling en tussen hogescholen en universiteiten rondom de ambities met masteropleidingen te bevorderen.

De werkgroep masterstandaard bestond naast genoemde auteurs van dit artikel uit:

Ellis Visch, hoofd Kwaliteitszorg, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, *Mirjam Losse*, Senior Advisor Research and Education, Saxion University of Applied Sciences, *Lisette Munneke*, Lectoraat Methodologie van Praktijkgericht Onderzoek, Hogeschool Utrecht, *Marianne Kok*, Onderwijskundige Hogeschool van Amsterdam, *Jacqueline Kok*, Coördinator Masters Saxion Research & Graduate School, Saxion University of Applied Sciences en *Didi Griffioen*, Lector Higher Education, Research and Innovation, Hogeschool van Amsterdam.

De werkgroep is ondersteund door: Marije Markus, onderwijskundig adviseur en Jort Diekerhof, beleidsadviseur Vereniging Hogescholen

De herziene masterstandaard beschrijft de karakteriserende kenmerken van de professionele master-afgestudeerde en is gratis te downloaden: www.vereniginghogescholen.nl/actueel/actualiteiten/professionele-masterstandaard-geactualiseerd.